

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Философски

Специалност:

Ф	Ф		0					

Философия, Психология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

ПАРАДОКСИТЕ НА ГРОЗНОТО

ЕСТЕТИКА, Специализиран курс

Преподавател: Гл. ас. д-р Петър Пламенов Станоев

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	20
	Семинарни упражнения	
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		
Извънаудиторна заетост	Реферат	да
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	да
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	да
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	да
Обща извънаудиторна заетост		
ОБЩА ЗАЕТОСТ		
Кредити аудиторна заетост		
Кредити извънаудиторна заетост		
ОБЩО ЕКСТ		

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	10 %
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	
9.	Научно есе	90 %
10.		
11.		
12.	Изпит	

Анотация на учебната дисциплина:

Специализираният курс е проследяване и реконструиране на една несъстояла се експлицитно във философския дискурс теория на грозното и неговите характеристики и модификации. Преминавайки през историческата типология на естетическия опит с грозното и спорадичните идеи по отношение на тази категория през Античност, Средновековие, Ренесанс, Класицизъм, Барок, Просвещение, Модернизъм, Постмодернизъм се изгражда една алтернативна, различна от официалната история на естетическите учения и на тяхното взаимодействие с културата като цяло. Разкриват се спецификите на една привидно „маргинална“ естетическа категория, хипертрофирала след революциите на модерните авангарди в абсолютна художествена стойност.

Разследва се типологичната зависимост грозно и зло и символният потенциал на грозното спрямо енергията и манипулативната мощ на образа. Посредством конкретни примери от философските теории и редица произведения на изящните изкуства се осъществява по-пълнен и диалогичен поглед към „смъртта“, „следисторията“ и актуалната съдба на изкуството.

Предварителни изисквания:

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Очаквани резултати:

Задълбочаване и детайлизиране на познанията по най-значими естетически концепции, теми и художествени практики. Разбиране на идейното – теоретично и практическо взаимодействие между Философия, Изкуство и Култура. Студентите овладяват критически умения, придобиват по-широко поле за осмисляне на контекстуалните съотношения в културните процеси и изграждат способност критически да осмислят явленията и тенденциите в съвременното изкуство и отношението им към философската теория.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	Чудото и чудовищност на грозното. Проблем и обхват на тази енигматична естетическа категория. Грозно и низко. Грозно и безобразно. Грозно и пошло. Грозно и отвратително. Смях и грозота.	2
2.	Грозното като грешка, хаос, хюбрис и гняв. (Грозното през Античостта.)	2
3.	Адът. Сянката на демоните. Грях и съблазън. Страдание, нечестивост и святост. (Грозното през Средновековието.)	2
4.	Насладите на жестокостта. Сатанизъм и садизъм. Уроди и Чудовища. (Ренесанс и Барок)	2
5.	Романтически обрат. Преосмисляне на грозотата. Първата естетическа теория на грозното Карл Розенкранц.	2
6.	Упоенията на тютюна. Декаданс секс, смърт и наслада.	2
7.	Демаскиране на красотата. Авангардите срещу традицията на красивото. Красивата измама. Ирония на прекрасното. Теорията на Т. Адорно.	2
8.	Очарованието на механизма. Дехуманизация и технокрация. Светлина без ореол. Ортега и Гасет и Валтер Бениамин.	2
9.	Абсурдът на тялото. Плът и смисъл. От екзистенциализма на Сартр и Камю до „Corpus” на Жан-Люк Нанси.	2
10.	Обикновено и банално. Интересно и тайнствено. Грозно и непознато. Кич, попарт и масова култура. Ready made на Дюшан. Иконите на Уорхол.	2

	Курсова работа
1.	Научно есе по предложена и одобрена тема, свързана с проблемното поле на курса.

Библиография

Основна:

На български и руски език

1. Аврамов, Д. Естетика на модерното изкуство, София, 1970.
2. Адорно, Т. Философия на новата музика, София, 1990.
3. Адорно, Т. Естетическа теория, София, 2002.
4. Ангелов В.. Изкуство&Естетика, София, 2005.
5. Ангелов, В., Смъртта на естетиката, София, 2004.
6. Аренд, Х. „Кризата в културата. Нейната обществена и политическа значимост”, в: сп. Панорама, тема на броя: Другият. Другостта, София, 1995.
7. Бахтин, М., Въпроси на литературата и естетиката, София, 1983.
8. Бахтин, М. Философия на словесността, София, 1996.
9. Бенямин, В. Художествена мисъл и културно самосъзнание, София, 1989.
10. Бенямин, В. Озарения, София, 2000.
11. Бодрийяр, Жан 2003, Прозрачността на злото, есе за екстремните явления (Превод Росица Ташева) стр. 218-234. В сп. Факел, брой 2-3/ 2003;
12. Бурдийо, П. Правилата на изкуството, София, 2004.
13. Ватимо, Дж. Краят на модерността, София, 2004.
14. Винкелман, Й. История на изкуството на древността, София, 1970.
15. Ворингер В., Абстракция и вчувстване, София, 1993.
16. Гадамер, Х.-Г. Актуалността на красивото, София, 2000.
17. Гьоте, Й. За литературата и изкуството, т. 1-2, София, 1979
18. Давидов, Ю. „Цар Едип, Платон и Аристотел. Античната трагедия като естетически феномен”, в: Традиция. Литература. Действителност. Проблеми на старогръцката литература в световното литературознание, съст. Богдан Богданов, София, 1984.
19. Дворжак М., История на изкуството като история на духа, София.1977.
20. Джаджев, И., Естетика на Просвещението, Варна, 2007.
21. Дидро, Д. Естетика и теория на изкуството, София, 1981.
22. Зашев, Д. Естетически отклонения, София, 1992.
23. Зеел, О. „Комедията като антитеза. Сократ”, в: Традиция. Литература Действителност. Проблеми на старогръцката литература в световното литературознание, съст. Богдан Богданов, София,1984.

24. История эстетической мысли, Москва т. I-VI;
25. Кант, И. Критика на способността за съждение, София, 1993.
26. Киркегор, С., Избрани произведения в два тома, т.2, Народна култура С. 1991,
27. Кроче, Б. Естетика, София, 1996.
28. Лесинг, Г.Е. Лаокоон или за границите на живописата и поезията, София, 1978.
29. Лесинг, Г.Е. Хамбургска драматургия, София, 1958.
30. Лиотар, Фр.. Нечовешкото, София, 1999
31. Лиотар, Фр., Постмодерни науки, София, 2002.
32. Лотман, Ю. Култура и информация С. 1992.
33. Лотман, Ю. Култура и взрив С. 1998.
34. Лонгин, За възвишеното, София, 1986.
35. Лосев, А. История на античната философия. Конспективно изложение, София, 1997.
36. Лосев, А. Проблемът за символа и реалистичното изкуство, София, 1989.
37. Лосев, А.Ф. Естетика Возрождения, Москва, 1978.
38. Лосев, А. Ф., Очерки античного символизма и мифологии, Мысль, М. 1993.
39. Лосев, А. Ф., Форма. Стил. Выражение, Мысль М. 1995.
40. Ницше, Раждането на трагедията, София, 1990.
41. Ницше. Тъй рече Заратустра, София, 1990.
42. Ортега-и-Гасет, Х., Естетически есета. т. I-II, София, 1990-93;
43. Паси, И.(съставител), За красотата и изкуството. Фрагменти из историята на западноевропейската естетика от Ренесанса до романтизма, София, 1966.
44. Паси, И. Естетически студии, София, 1970.
45. Паси, И. Немска класическа естетика, София, 1990.
46. Паси, И. При изворите на модерната естетика, София, 1988.
47. Паси, И. Смешното, София, 1972.
48. Паси, И. Трагичното, София, 1963.
49. Пламенов, П., „Между - (μεταξύ) cogrus и ψυχή в античния модел на човека», в сп. „Философски алтернативи”, София, 2/2010 стр. 63-82;
50. Пламенов, П., „Нищетата на пародията” в сп. „Философски алтернативи” София, 3/2013;
51. Пламенов, П., „Гладко и прозрачно – реалност ала виртуалност. Естетически модификации на виртуалността.” в сб. „Философски изследвания на виртуалната култура” II, стр. 71-82; СУ „Св. Климент Охридски”, София 2013;
52. Постмодернизъм, изд. Апострофи, София, 2002.
53. Спасова, П., Кратък пътеводител през европейската философия за художници, НХА, София. 2007;
54. Спасова, П. Американската аналитична естетика. Въпроси и пак въпроси около неконвенционалните произведения на изкуството, УИ, София, 2012;
55. Спасова, П., Кратък пътеводител през европейската философия за художници, НХА, София. 2007;
56. Тен, И., Есета върху литературата и изкуството, София, 1981.
57. Теория на литературата. От Платон до Постмодернизма. Авт. кол. Евгения Панчева, Амелия Личева, Миряна Янакиева, Колибри, София 2005.
58. Толстой, Л. Що е изкуство?, София, 1994.

59. Философия на изкуството, Тематична антология, София 2003
60. Фройд, З., Естетика, изкуство, литература, София, 1991.
61. Хегел, Г.В.Ф. Естетика, София, 1965.
62. Хораций, За поетическото изкуство; Боало, За поетическото изкуство, София, 1980.
63. Шелинг, Философия на изкуството, София, 1980.
64. Шилер, Фр. Естетика, София, 1980.
65. Цонева, И. Естетическото. Кант, Шелинг, Хегел, София, 1982.
66. Янакиев, К., Древногръцката култура София, 1999;

Допълнителна:

На английски език

67. Aesthetics and the Arts, comp. Jacobus, Lee, N.Y. 1968/2005;
68. 'Aspects of The Unsaid In Humour'. Humor. International Journal of Humor Research. 5:1-2. 33-43. London and New York: Routledge. Dolitsky, Marlene. 1992.
69. Argyle, M., Social Interpersonal, L. 1968;
70. Beardsley, M., Aesthetics: Problems in the Philosophy of Criticism, N.Y. 1996;
71. Bell, Clive, Art, N.Y. 1914
72. Bell, Ch., The Anatomy and Philosophy of Expression as Connected with the Fine Arts, L. 2004;
73. Berger, P. and Luckmann, T., The Social Construction of Reality, L. 1983;
74. Birdwhstall, R., Introduction to Kinesics, Louisville Kentucky, 2002;
75. Blumenberg, H., Light like metaphor, in: Philosophy № 4/5, Cambridge 1999;
76. Bono, Edward De. 1976. On humour and the human mind, The Mechanism of Mind. (Pelican) 1976.
77. Bury, J. B., The Hellenistic Age. Aspects of Hellenistic Civilization, Cambridge 1928, 2000;
78. Dewey, J., Art as Experience, New York: Capricorn Books, 1934;
79. Ducasse, C., The Philosophy of Arts, N.Y. 1999/1929;
80. Duncan, S., Nonverbal Communication, Psychological Bulletin, L. 1969, 2;
81. Eaton, T., The Semantics of Literature, Hague 1967;
82. Ecco, U., Semiotics and Philosophy of Language, L. 1984;
83. Ekman, P., Communication through Nonverbal Behaviors, N.Y. 1965;
84. Ferry, L., Homo Aestheticus: The Invention of Taste in the Democratic Age, University of Chicago Press, 1993;
85. Fry, R., Vision and Design, L. 1920/1993;
86. Gilbert, K. E., Kuhn, Hel., Esthetics – revised and Enlarged, L. 1959;
87. Humor work and organization, Edited by Robert Westood and Carl Rogers. Palmer, (1994);
88. Knapp, M., Non Verbal Communication in Human Interaction, N.Y. 1978;
89. Krasteva, J., Essays in Semiotics, Hague 1975;
90. Labov, W. and Waletzky, J., Essays on the Verbal and Visual Arts, Seattle, University of Washington Press 1966;
91. Langer, S., Feeling and Form, N.Y. 1955;

92. Langer, S., *Reflection on Arts*, Baltimore 1958;
93. Lawler, L.B., *Terpsichore: The Story of the Dance in Ancient Greece*, in *Dance Perspectives*, vol.13, pp. 1-57, 1962;
94. Lee, D. (1972) *Timaeus and Critias*, London: Penguin Books. (1994);
95. Lewis, I., M., *Anthropology in Perspective*. Cambridge 1985;
96. Lodge, D. *Language of Fiction*, L. 1967;
97. Lyons, J., *Semantics*, vol. I-II, Cambridge 1977;
98. Luice-Sith, Ed., *Adam – The male figure in Art*, N.Y. 1998;
99. Mead, G. H., *The Mechanism of Social Consciousness*, in: *Journal of Philosophy, Psychology and Scientific Methods*, 9 (1912).
100. Ogburn, W. F., *Social Change*, 1922;
101. Ogden, G., Richards, J., *The meaning of meaning*, N.Y. 2005/1927;
102. Panofsky, Erwin, *Style and Medium in the Motion Pictures*, in: *Film Theory and Criticism*, New York 1947;
103. Parsons, T., *Sociological Theory and the modern Society*. N.Y. 1967;
104. Pauley, H., "Inside Kabuki: An Experience in Comparative Aesthetics", *Journal of Aesthetics and Art Criticism*, vol. 25, pp. 293-306, 1967;
105. Pelmer, F., *Semiotics: A New Outline*, Cambridge 1977;
106. Pierce, Ch., *Collected Writings*, N.Y. 2006;
107. Pierce, Ch., *Collected papers*, vol. 1-8, Harvard 1931-1958 / 2006;
108. Prieto, L., *Messages and Signs*, N.Y. 2001;
109. Rader, M. M., *A Modern Book of Esthetics; an anthology with introduction and notes*, L. 1996;
110. Rasmussen, D., *Symbol and Interpretation*, Hague 1974/1999;
111. Read, H., *Icon and Idea*, Cambridge 1955/2006;
112. Rebeck, T., *Semiotics. A Survey of the State of Art*, Hague 1974;
113. Roszak, T., *The Making of a Counter Culture*, N.Y. 1968;
114. Safranski, R., *Schopenhauer and the Wild Years of Philosophy*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1991.
115. Santajana, G., *The Sense of Beauty*, N.Y. 2000/1955;
116. Santajana, G., *Reason in Art*, N.Y. 2000/1905;
117. Sartre, J.-P., *Emotions: A Sketch of a Theory* (1939).
118. Schaper, P., *Prelude to Aesthetics*, L.1999;
119. Selden, El., *The Dancer`s Quest*, Berkley 1935/1998;
120. *Sign, Language, Culture*, Hague-Paris, 1972;
121. Silverstone, R., *The message of Television – Myth and Narrative in Contemporary Culture*, L. 1992;
122. Simmel, G., *Sociology 1908*, London1998;
123. Simon Critchley, 2002. *On Humour*, Routledge: London & New York. 2002.
124. *Style in Language*, N.Y. 1998;
125. Schneider, D., E., *The Psychoanalyst and the Artist*, N.Y. 1950;
126. 'The Commitment to Theory', in *The Location of Culture*, by Homi K. Bhabha, new edn, Routledge Classics (London and New York: Routledge, 2004), 28-56;
127. Toffler, A., *The Culture Consumers*, Random House 1975;
128. Tomas, Vin., *Creativity in the Arts*, Englewood Cliffs 1964;
129. Van Paagh, P., and Brinson, P., *The Choreographic Art*, N.Y. 1963/1995;
130. Vivas, El., and Krieger, M., *The Problems of Aesthetics*, N.Y. 1953;

131. Weiss, P., Nine Basic Arts, Carbondale 1961;
132. Wellek, R., Concept of Criticism, New Haven 1964;
133. Wellek, R., Warren. A., Theory of Literature, L. 2002;

**Май.
2015**

**Съставил:
Гл. ас. Петър ПЛАМЕНОВ**